

Tine Busk: Dansk jordemoder på Kreta

September 2002

I anledning af Jordemoderforeningens 100-års-jubilæum vil jeg hermed give mit bidrag til den udbudte prisopgave: "Beskriv et område, hvor jordemoderen gør en forskel". Den følgende beretning er ikke en litteraturdokumenteret afhandling om jordemoderen og hendes kundskaber, ej heller indeholder den henvisninger til tilgængeligt statistisk materiale. Den er primært skrevet som billeder i "jeg"-form, og bør opfattes som en personlig og følelsesladet skildring af mine tanker og oplevelser, hvori indgår mine refleksioner over de kundskaber og værdier som jordemoderarbejdet indebærer for mig. Det er en beretning om forsøget på at gøre en lille forskel som dansk jordemoder i et andet EU-land.

Efter mange år som jordemoder i det danske sundhedsvæsen, med et par smutture til Norge og Færøerne, besluttede jeg i efteråret 2001 for en stund at flytte ned til Kreta, for at se hvordan livet kunne forme sig her. Jeg har gennem årene haft lyst til at se og arbejde forskellige steder, men at valget faldt på denne ø sydpå skyldes ikke kun det gode vejr og bademulighederne - det var en græsk mand, som trak i retningen af de himmelstrøg. Jeg havde kendt ham og hans familie gennem de sidste 10 år, og vi havde boet sammen i Danmark i 7 år, så han kendte noget til mit land. Jeg derimod havde aldrig boet i Grækenland, mit kendskab til landet og folket begrænsede sig til ferierejser og kendskabet til ham som person.

Inden afrejsen var jeg ikke helt klar over, hvor realistiske arbejdsmulighederne som jordemoder var i Grækenland. Jeg havde fået oplyst, at kvinderne primært fødte ved lægehjælp, men at der fandtes praktiserende jordemødre specielt i de mindre byer. Desuden havde jeg gennem græske familiemedlemmer hørt, at jeg skulle have gode muligheder for at få arbejde, idet jeg også beherskede sproget.

Så det var med spænding, at jeg én af de første dage drog af sted til Arbejdsformidlingen i Heraklion for at aflevere mit CV og forhøre mig om mulighederne. Kvinden bag skranken fortalte, at hun kendte til et par steder, som manglede jordemødre. Hun foretog en opringning til et privathospital, og lavede en aftale om, at jeg kunne besøge det samme formiddag.

"Nådada," tænkte jeg - det var ikke det tempo, jeg kendte fra tidligere erfaringer med græske banker m.m. Det fik nærmest de danske væsener til at blegne - så vi gik selvfølgelig forbi på vejen hjem, og snakkede med den kvindelige personalechef på hospitalet. Hendes største mission var for mig at se, at fortælle mig, at her gjorde man hvad lægen sagde, og at arbejdsformen sandsynligvis var anderledes, end jeg havde været vant til nordpå. Dette over-

raskede mig ikke i første omgang, da jeg ud fra den lille viden jeg besad, havde en forventning om, at svangreomsorgen og fødselshjælpen var mere lægedomineret/ -ledet henede, end jeg hidtil havde været vant til.

Personalechefen ville videregive mine papirer til overlægen for fødeafsnittet, og så ville jeg høre nærmere.

Knap var vi kommet hjem, så ringede personalechefen, - overlægen ville gerne om jeg kunne komme næste formiddag til en samtale. "Ok", tænkte jeg, det så da ud til at der var lidt interesse.

Jeg troppede op næste formiddag, og mødte en stor, lidt bøs overlæge, som talte glimrende engelsk. Han fortalte mig om deres aktiviteter, som spændte fra fødsler og kejsersnit til større gynækologiske operationer. Han forhørte sig om mit arbejde i DK, og mente at der var gode muligheder for, at vi sammen kunne indføre nogle af de gode systemer og den viden, som Norden var kendt for, og at jeg kunne medvirke til at omorganisere jordemødrenes og lægernes arbejde på stedet. "Pyyha", tænkte jeg - jeg ville jo bare gerne leve lidt af den jordemoderkraft ud, som jeg syntes, jeg besad. Prøve at arbejde som jordemoder, forsøge at yde den omsorg for mor, barn og familie, som nu lå i mit felt, i det fremmede land, på et fremmed sprog. Jeg pointerede over for ham, at det for mig var vigtigt først at få et grundigt indtryk af arbejdsgangen og ressourcerne på stedet, inden at det forventedes af mig, at jeg skulle komme med justeringsforslag. Det var han enig i, og vi afsluttede samtalen med, at jeg fik udleveret kitler af personalechefen, og af hende fik oplyst at der for begge parter vedkommende var en "prøvetid" på 2 måneder. Foreløbigt skulle jeg starte op i en observationsperiode på en måneds tid lige efter jul. Siden skulle overlægen og jeg tale sammen igen, om forskellene i fødselshjælpen her og i DK.

Jeg tager elevatoren op på 4.sal og spørger en kvinde i grå uniform efter den vagthavende jordemoder. Der sidder en lille gruppe af personale i hvide og lyseblå uniformer omkring det lille skrivebord på kontoret, som jeg bliver vist ind i. Udover skrivebordet er der også en sovesofa. Det må være vagtstuen. Æn af kvinderne rejser sig op - smilende og imødekommende giver hun mig hånden og præsenterer sig som jordemoder. De andre nikker, smiler, der fornemmes umiddelbart en smule generthed fra alle sider. De bliver præsenteret som sygeplejersker, og jeg bliver introduceret som jordemoder fra Danmark, som er kommet for at arbejde på stedet. Jordemoderen fortæller, at de har glædet sig til at jeg kom - der er så mange ting, som de gerne vil vide om fødsler i DK. Jeg sætter mig i sofaen, lidt afventende - der ryges og snakkes.

Jeg kan mærke iveren efter at komme i gang, få set fødestuen, få indtryk af stedet. Jeg sidder lidt og lytter til samtalen - der snakkes hurtigt, og jeg har lidt svært ved at følge med. Tanken strejfer mig, om jeg mon behersker sproget godt nok til at kunne indgå i en arbejdssammenhæng.

Jeg fornemmer ikke, at der bliver givet rapport, og spørger den jordemoder, som må have været i vagt om natten, om der har været nogle fødsler. Næh, kun en enkelt kvinde er blevet undersøgt for præmatur véaktivitet, men hun er gået igen. Hvor mon jeg kan klæde om?

Jordemoderen viser mig ind ved siden af, i et lille rum med et gammelt gynækologisk leje, og fortæller mig, at her i undersøgelsesværelset - eller "modtagelsen", om man vil - klæder pigerne om, og at man skal huske at tage sine værdigenstande med sig. Jeg hænger min overfrakke sammen med de andre, ved siden af bordet med klyx og eksplorationscreme. Registrerer, at opsamlingsbakken under lejet ikke er gjort ren efter sidste undersøgelse - der ligger et spekel i en lille sø af sekret. De har nok haft travlt. Jeg ifører mig kittel, og mine træsko, mens jeg kan høre summen af snak fra vagtstuen. Spændende, hvad der sker i løbet af dagen. kan jeg sprogligt følge med, er der mon lagt en form for introduktionsprogram, hvad kan jeg forvente, og hvilke forventninger er der til mig?

Da jeg atter står i døråbningen, rejser jordemoderen sig og beder mig følge med ud til kontoret. Der bliver sagt farvel til jordemoderen og sygeplejersken, som skal hjem efter nattevagten.

Jeg bliver vist rundt i lokalerne, som består af en enkelt og en dobbeltstue, med almindelige senge adskilt af en halv væg. Begge stuer grænser op til kontoret ligesom fødestuen. Fødestuen indeholder et fladt fødeleje, sat op som gynækologisk leje med benstøtter, foden er skubbet ind under lejet. Der er narkoseapparat ved hovedgærdet, og en skammel for enden af lejet. Desuden borde langs med væggen, med forskelligt engangsmateriale (sprøjter og kanyler, dropslanger m.m.), Oxytocin-ampuller, sprit, og jordemodersug. Den ene ende er redt op og fungerer som børnebord. Vi går ud i skyllerummet, som domineres af en stor autoklave, og videre ind på operationsstuen, som ligger lige ved siden af, adskilt af et par svingdøre. Inden da giver jordemoderen mig overtræk til træskoene og operationshat. Jeg

fornemmer, at hun tager sit arbejde seriøst, hun forklarer løbende nogle ting, bl.a. om de manglende pladsforhold, spørger lidt til hvad jeg har været vant til, og snakker hurtigt. Der er ord, jeg har svært ved at forstå, men hun forklarer velvilligt endnu engang.

Vi kigger på dagens program, som hænger på væggen. Aftenvagten skriver dagsprogrammet af fra en kalenderbog, hvor alle de planlagte aktiviteter gennem ugen er oplistet. I dag er der ikke noget kirurgisk på programmet, men det fremgår af bogen og dagsprogrammet, at læge M. har ordineret igangsættelse på én af sine gravide. Desuden er der andre lægenavne i bogen, med nogle bestemte forkortelser bag, som angiveligt står for mindre gynækologiske indgreb, som jeg ikke mindes, at overlægen nævnte til samtalen. Jordemoderen viser mig protokollen, hvor fødsler og kejsersnit bliver noteret. Jeg studerer dem lidt, og bemærker, at kejsersnitsfrekvensen umiddelbart synes høj, og at der ikke er anført indikation for kejsersnit i ret mange tilfælde. Det fremgår heller ikke, hvilke fødsler der er sat i gang, og på hvilke indikationer. Jeg får vist et journalark, som bruges i forbindelse med fødslen, og den protokol hvor alle de kirurgiske indgreb på operationsstuen bliver ført. Desuden skrives i hvert enkelt tilfælde en "regning" til kvinden, i en lille bog, som bliver oprettet i forbindelse med fødslen eller operationen. Jordemoderen fortæller, at der er ret meget skriveri forbundet med hendes arbejde. Jeg spørger, hvor lægerne gør deres notater. de skriver ingenting, får jeg at vide, det er jordemoderens job.

Personalet har samlet sig ude i autoklaverummet, to sidder med kaffekoppen på stålbordet, én har snuppet skamlen, som står for enden af autoklaven. Igen ryges der og snakkes. I dag er én af de roligere, bliver der sagt med et smil, - så jeg fornemmer, at der vil være tid til mig og mine spørgsmål. Ån spørger interesseret til hjemmefødslerne i DK. Jeg forklarer lidt om systemet, organisationen af jordemødre forskellige steder, vi kommer ind på lønforhold og arbejdsbetingelser. Jeg forstår ret hurtigt, at forskellene er store. Her tager jordemødrene bl.a. aldrig imod ved fødslerne, kun hvis lægen ikke når frem. Et split-sekund tænker jeg, om det her er noget for mig. Det vil tiden vise.

Klokken er ved at nærme sig 8. Elevatorskakten ude i mellemgangen rumler, og én af rygerne smider skyndsomst sin cigaret i vasken og tænder vandhanen. Jeg spørger, om der må

ryges i autoklaverummet, de griner og siger "nej, egentlig ikke - men vi har ingen andre steder." Jeg tænker på vagtstuen, hvor de før sad. det viser sig senere, at det er lægernes kontor, og at man som personale ikke opholder sig dér, i hvert fald ikke i dagtimerne.

Manden, som er kommet op på afdelingen via elevatoren, er i civilt tøj, og kigger søgende hen mod os. Han bliver mødt med et "godmorgen, Hr. M" fra én af sygeplejerskerne, som hopper ned fra bordet, og tilkendegiver, at hun er til rådighed. Det viser sig at være én af lægerne, som hilser på mig, og derefter fortæller, at den gravide til igangsættelse er klar. Jeg forstår på situationen, at man siger "De" til lægerne.

Formiddagen går med at forsøge at holde trit med jordmoderen, som hopper rundt mellem de forskellige gøremål. Jeg finder hurtigt ud af, at jordmoderens rolle primært er at holde styr på de forskellige aktiviteter som dagen indeholder, og på de kvinder som skal have foretaget undersøgelser eller indgreb. Det går også op for mig, at det der er programsat langt fra holder stik i omfang. Inden vi ser os om, er der - foruden kvinden til igangsættelse (som nu er klædt om og koblet til CTG-apparatet i den ene af sengene på to-sengsstuen) - i den anden seng en kvinde, som er meldt fra én af lægekonsultationerne. Hun skal have foretaget en non-stress-test, og venter på at blive tilkoblet. Desuden sidder der et par kvinder og venter ude i trappeopgangen ved elevatorskakten - det er stedets venteværelse. De ser ikke særligt gravide ud.

Der har efterhånden indfundet sig flere mænd i civilt tøj, alle angiveligt læger. Jordmoderen får direktiver af de forskellige, og bevæger sig nu i raskt trav mellem to-sengsstuen og det lille undersøgelsesværelse. Æn af sygeplejerskerne er gået op på 5.sal for at varetage omsorgen for de indlagte barslende. De to andre sygeplejersker i vagt finder sterile instrumenter frem til dagens program på fødestuen (som viser sig hver formiddag at være optaget af "de mindre gynækologiske indgreb"). De folder operationskitler og -stykker til autoklavering, sætter medicin på plads, autoklaverer instrumenter fra dagen i forvejen, sørger for at få kvinderne klædt om (til kjortel), og reder senge op på de 2 to-sengsstuer på den anden side af trappeopgangen, som bruges til patienterne de første timer efter operation, eller til de barslende umiddelbart efter fødslen. Jeg følger med i aktiviteterne, hvor jeg kan.

Kvinden til igangsættelse er andengangsfødende, 2 cm åben, og har fået prikket hul på van-

det af lægen ved 10-tiden. Jeg spørger jordmoderen om indikationen. Hun svarer, at kvinden er ved terminen. Hun synes, at jeg skal opholde mig hos den fødende, da det jo er mit arbejde som jordemoder, hvilket jeg selvfølgelig gerne vil. Jeg går derind, hilser på kvinden, og fortæller at jeg kommer fra DK. Jeg ser, at der er lagt drop med saltvand, og da jeg senere spørger jordmoderen om grunden, får jeg at vide at alle fødende er fastende. Jeg kigger til kvinden i nabosengen, hun er gået igen efter non-stress-testen, og der ligger nu en ny kvinde omklædt under tæppet, tilkoblet CTG. Det viser sig, at det er en anden af Hr. M's førstegangsfødende, som siges at være 5 cm. Her hilser jeg også på, hun har regelmæssig veaktivitet og har godt fat i sin søsters hånd. De er koncentrerede om fødselsarbejdet, i pauserne konverserer vi lidt om barnets hjertelyd og den kommende fødsel.

Det er omkring middagstid, og jeg har ikke set noget til jordmoderen andet end i glimt. Hun spørger en enkelt gang, om jeg er ok, hvilket jeg bekræfter. Det slår mig, at jordmoderen ikke har haft særlig meget med de fødende at gøre indtil nu, - gad vide, om hun regner med, at jeg opfatter mig som jordemoder til de to fødende, og at hun derfor holder sig i baggrunden? Forventer hun mon, at jeg som sådan varetager plejen og omsorgen, og eventuelt undersøgelserne? Overlægen og jeg har jo aftalt, at jeg den første måned kun skal gå som observatør. Jeg er noget i vildrede, og går ud i det tilstødende kontor.

Jeg fornemmer, at der er aktivitet inde på fødestuen. Det må være de "mindre gynækologiske indgreb" på dagens program. Der er ingen i umiddelbar nærhed, kun en kvinde i civilt tøj, som står med en staseslange i hånden. Hun nikker til mig, og går ind til den førstegangsfødende og lægger drop. Jeg følger med, er lidt forvirret. Hvor er jordmoderen henne? Jeg konkluderer, at kvinden i civil må være én af de kvindelige læger.

Jeg sætter mig ind ved siden af til den andengangsfødende, som efterhånden har fået gode veer. Kvinden tager veerne kækt én efter én, og jeg fornemmer en vis humor i hendes måde at beskrive fødselsarbejdet på, samtidig med at hun udtrykker en vis skepsis ved, om hun mon klarer det. Hun har angiveligt født ukompliceret første gang, og vi snakker lidt frem og tilbage om den oplevelse, og at det nok går fint igen. Hun virker stærk og glad.

Den kvindelige læge eksplorerer hvert tyvende minut, skruer lidt op for droppet (det viser sig, at det er et oxytocin-drop), hun virker små-irriteret. Hun spørger mig, om vi bruger epidural-

blokader i DK, hvilket jeg bekræfter, men oplyser at det ikke er så hyppigt, selv om frekvensen er steget noget de senere år. Hun siger, det ellers er en god bedøvelse, og det er godt for kvinderne. Jeg når aldrig at spørge hvad hun mener med det, - hun går ud og bestiller en epiduralblokade til den andengangs fødende.

Hr. M dukker op i døren til to-sengsstuen, og spørger kvinden i civil, som nu har afsluttet dropanlæggelsen, hvor langt de er. "Den ene er snart klar," svarer hun. "Ja", siger han, og virker tydeligt stresset, "for jeg har en tredje fødende ovre på den anden side, som også godt kunne gå hen og føde snart. så må vi tage hende hér først". Han hentyder til den andengangs fødende. Hun ligger og lytter til hvad han siger, og kigger på mig. Han er gået igen. Tanken om samleband strejfer mig, og jeg synes umiddelbart, hans fremtoning over for den fødende er noget klodset.

Der går ikke længe, så lyder der råben og jamren fra fødestuen, skramlen med instrumenter, og jordemoderen kommer og henter mig, så jeg kan overvære en fødsel. Det må være Hr.M's tredje, der alligevel nåede at få pressetrang som den første. Jeg føler ubehag ved situationen, er jo for den fødende en vildfremmed kvinde, som skal overvære hendes fødsel. Jeg kommer til at tænke på situationer fra starten af min elevtid for 16-17 år siden, hvor vi blev introduceret til den fødende i forløbet, hvor parret blev spurgt ad, om de havde noget imod det, osv, - og nu står jeg her og bryder med et af de principper, som efter min mening bør omgive fødende og patienter i DK, og som jeg efter bedste evne har forsøgt at holde i hævd gennem årene.

Jeg ser en fødsel. en kvinde lagt i gynækologisk leje, benene i benstøtterne, en sygeplejerske på den ene side, jordemoderen på den anden, for enden af sengen en ophidset Hr. M, som giver direktiver til alle inklusive den fødende, i en tone, som er skarp og ubehersket. Den kvindelige anæstesilæge ved hovedgærdet tysser lidt på ham, og han svarer igen, bander, beder om fundustryk af sygeplejersken, anlægger episiotomi, og så fødes barnet. Barnegråd, en formentlig lettet og grædende mor, som lige når at se barnet forsvinde bag hende over til børnebordet, hvor den kvindelige børnelæge med sterile handsker, mundbind og kittel tager sig af det. Uterus kugles, og Hr. M lægger an til placentas fødsel. Jeg lister ud. Jeg er noget overvældet. Der må have været en dårlig hjertelyd eller sådan noget, siden han opfører sig på den måde, tænker jeg.

Jeg går igen ind til den andengangsfødende, som nu har fået begyndende pressestrang og tegnblødning. Jeg føler et stik af dårlig samvittighed over at have forladt hende i den situation. Men det er gået hurtigt, - for et par timer siden var hun stadig 2 cm. Jeg regner med, at det er nødvendigt, at fødslen foregår på to-sengsstuen, da fødelejet jo lige nu er optaget. Men hvad med lægen - han er også optaget. Så må det vel være jordemoderen, som tager imod i den situation? Hvor er hun? Den kvindelige læge er heller ikke at se. Jeg instruerer den fødende i at gispe, og spejder efter en klokkesnor at trække i. Min elevtid dukker igen op i tankerne. Men en ganske normal andengangsfødsel skulle jeg vel nok kunne klare, der er jo handsker på stuen.

Den kvindelige læge dukker op omklædt, og jeg fortæller hende, at der er pressestrang. Hun eksplorerer og ser lidt misfornøjet ud, - det er rigtig nok, at orificium er udslettet. Jeg hører skramlen af den bære, som de fødende køres til og fra fødestuen på, og fornemmer, at den første fødende er klar til at blive kørt over til én af sengene på den anden side af trappeopgangen. Så skal fødestuen lige gøres ren, så mon ikke vi når derind alligevel.

Hr. M dukker op i døren, og skynder på den kvindelige læge, at nu skal den andengangsfødende flyttes. Ikke et ord til den fødende. Vi får kørt båren ind, og hjulpet hende over på den. Hun ømmer sig lidt, men virker klar til det forestående. Hr. M venter på fødestuen - utroligt hurtigt har de åbenbart fået gjort den klar - og han kommanderer nu rundt med alle. Så snart den fødende ligger på lejet, bliver hun bedt om at presse. 3 gange i hver vé, samtidig med at den kvindelige læge har stillet sig op på én af fødelejets længdegående stålrør, for derfra at give fundustryk.

Den kvinde, som jeg lige før har opfattet som forventningsfuld og glad, hendes ansigt er nu præget af angst, rummet fyldes af hendes bønfallen og lægens råben, om ikke der er én, der kan holde hendes hoved nede i madrassen, så hun holder mund. hun spørger igen og igen til, hvad der sker. Hr. M råber til hende, at hun skal tie stille og presse. 3 pressevéer, et par fundustryk og en episiotomi senere er barnet født. Jeg når at undre mig over episiotomien, - de par gange der er lyttet hjertelyd, lød den fint. Det der kunne være blevet en helt

normalt-forløbende fødsel hos en andengangsfødende, ender med at blive et scenarie af de voldsommere Jeg går ud af stuen og er vred.

Jeg spekulerer over jordemoderens rolle. Jeg har lagt mærke til, at jordemoderen paréerer ordrer, hun står for hjertelyden, og går lægen til hånde. Hun har ingen synderlig kontakt til kvinden.

En af sygeplejerskerne spørger mig, hvad der er i vejen, og jeg svarer, at hvis det er hvad man forstår ved en normaltforløbende fødsel, så er det bestemt ikke sådan, jeg er vant til at arbejde. Hun kigger lidt undrende på mig, så siger hun, at lægen skal jeg ikke tage mig af - han bliver altid så stresset, sådan er han bare. På spørgsmålet om, hvorfor presseperioden ikke bare foregår fysiologisk - hvorfor al den stress og jag og fundustryk - svarer hun, at sådan skal det jo være, barnet skal jo fødes.

Jeg tænker på, at familien her betaler af egen lomme for den behandling, som jeg lige har været vidne til. og på den forventning, jeg havde til behandlingen på et privathospital.

½ time efter er den sidste fase af fødslen hos den førstegangsfødende indledt, denne gang foregår det på operationsstuen, hvor briksen er lavet om til gynækologisk leje. Jeg har egentlig ikke lyst til at opleve mere af Hr. M's obstetriske kunnen i dag, men vælger alligevel at følge med uden for svingdøren. Denne gang er de to søstres fremtoning helt anderledes, de ser lige skræmte ud, Hr.M virker endnu mere stresset, vred og ophidset end tidligere, og sygeplejerskerne og jordemoderen farer rundt, for at følge de forskellige kommandoer fra ham. Denne gang står han og trækker ud i vagina med begge hænder, imens han råber til den fødende, at hun skal presse. Det er tydeligt, at caput ikke står på bækkenbunden. Jeg går ud og klæder om. Jeg kan stadig høre kvinden, da jeg står ved elevatoren på vej ud i den friske luft.

Jeg græd hele vejen hjem, overvældet af følelsen af utilstrækkelighed. Den tanke, at jeg hav-

de været det tavse vidne til - efter mine termer - overgreb på 3 kvinder, 3 fødende, uden at gribe ind eller sige fra, fortælle hvad jeg synes der var rigtigt og forkert, den tanke havde svært ved at slippe mig. Jeg følte, at jeg havde svigtet dem, og gennemgik de sidste par timer, for at få øje på hvad det var, der gjorde at jeg var blevet så handlingslammet. Jeg tænkte på, hvad jeg ville have gjort i Danmark. sandsynligvis ville jeg have forsøgt at påvirke situationen, i hvert fald markeret mig. På kvindens vegne, på mine vegne, på mit fags vegne.

Tanker om rettigheder, som menneske, som kvinde, som fødende, fyldte mig med en stor afsky for den læge, som efter min mening lige havde ødelagt en stor oplevelse i disse kvinders liv. Den læge, den mand. Hvad var det, han repræsenterede, som jeg ikke havde haft mod til at udfordre?

Da jeg kom hjem, mødte jeg den lydhørhed og forståelse, som jeg havde hårdt brug for - en forventningsfuld og spændt ven, som dog med det samme kunne se, at jeg var trist. Han lagde øre til så meget, som jeg synes jeg kunne fortælle, harmedes, bifaldt mine synspunkter, og sagde, at hvis det var sådan, det var, syntes han jeg skulle aflevere mine kitler dagen efter. Jeg gav udtryk for den flovhed, jeg følte over for kvinderne, og den afmagt, jeg havde fornemmet i situationen. Hans kommentar til det var, at jeg kunne ikke have gjort noget anderledes, så var jeg røget ud med det samme. Og at jeg egentlig ikke havde fortalt noget, som han ikke havde ventet - han havde håbet, det var anderledes, men sundhedssystemet var totalt lægedomineret, og pengene var i centrum.

Vi talte længe om ligeværdigheden, respekten og anerkendelsen, som grundlæggende behov og værdier for mennesket.

Jeg tænkte på mine tidligere kollegaer, hvad de stod for, hvad det sundhedssystem, som jeg havde forladt stod for, hvad det land som jeg var opvokset i, repræsenterede. Informationspjecer, krav fra brugeren, frit sygehusvalg, osv. Jeg tænkte på samordningen af sundhedsuddannelserne i EU-landene.

I løbet af aftenen talte jeg med et par kollegaer i DK, og besluttede, at det bedste, jeg kunne gøre var at undlade at flygte derfra efter bare én dag. Det kunne være en tilfældighed med Hr. M, at tingene foregik på den måde.

Det kunne ikke gå så galt, med det jeg havde i bagagen. Jeg fik lyst til at skrive hjem til mit tidligere arbejdssted og fortælle om nogen af oplevelserne på hospitalet. Samtidig skrev jeg til dem, at de skulle holde fast i det, de gjorde.

De følgende dage får jeg snakket lidt med jordmoderen om uddannelsen her i landet, den varer 3½ år, og er både teoretisk og praktisk, indeholdende en del sygepleje. Jeg får spurgt til deres fagforening. Den er de ikke medlem af hér - så bliver de fyret, lyder det. På forespørgslen om, hvorfor de ikke søger arbejde et andet sted er svaret, at der ikke er ledige stillinger at få. Ellers ville de gøre det. Her på stedet er der imidlertid så stor mangel på både jordemødre og sygeplejersker, at næsten alle har mellem 3 og 5 ekstra vagter om måneden, og endnu har uafholdt ferie til gode fra sidste år. Overarbejdet bliver efter sigende ikke udbetalt, men hober sig ligeledes op som uafholdt afspadsring. Desuden er der perioder, hvor de ikke får udbetalt deres løn.

Jeg spørger til de 3 fødsler, jeg overværede, - om personalet er enige i den måde, det foregår på, om hvorfor der var to læger til den ene fødsel. Det viser sig, at den kvinde i civil, som jeg troede var læge, er en jordemoder ansat et andet sted, - hun hjælper ind imellem Hr. M i hans arbejde.

Jeg spørger til personalets egne fødsler, hvordan de har oplevet dem, med den viden de besidder gennem deres uddannelse og erhverv. De fleste har født ved kejsersnit. Jeg spørger til sectiofrekvensen, den kender de ikke. Men den er høj, bliver der sagt.

Jeg følger med op på barselsgangen, for at se hvordan det går de fødende fra den første dag. Alle 3 virker glade og tilfredse, den andengangs fødende viser stolt sit barn frem, og jeg undlader at spørge til hendes fødselsoplevelse. jeg har forstået på jordmoderen, at den del ikke er hendes/ vores felt, men hører under lægen. På vores runde hører jeg flere gange vendingen "det må du spørge lægen om", det eneste jordmoderen stort set vejleder i er barnets indtagelse af føde, desuden bliver kvinderne skyllet forneden, og alle kvinder får penicillin i.v. Flasker gøres rene, ny mælkeerstatning blandes og sættes frem til mødrene. Nogle ammer, de fleste giver tilskud. Jeg forstår på jordmoderen, at man hernede stadig kæmper mod opfattelsen af at få en slap barm efter amning.

I løbet af de følgende uger fulgte jeg de fleste af dagene mest kirurgien på operationsstuen,

og de "mindre gynækologiske indgreb" på fødestuen. Hovedparten af disse var provokerede aborter, som jordemoderen eller én af sygeplejerskerne assisterede lægen ved. Jeg undrede mig over antallet - ca. 5 om dagen - da jeg indtil nu havde haft den opfattelse, at dette land stod for blufærdighed og høj moral, hvad seksuel aktivitet inden ægteskab angik. Jeg spekulerede på, om det skyldtes manglende seksualvejledning. Senere fandt jeg via registreringsbogen ud af, at de fleste kvinder var mellem 25 og 45 år, så det var ikke de helt unge, størstedelen omfattede. Jeg fandt også ud af, at det måtte være det arbejde, som jordemoderen varetog den første dag, hvor jeg ikke så hende omkring de fødende.

Min bekymring angående eventuelle kønssygdomme, Hepatitis- og HIV-spredning i forbindelse med de mange ubeskyttede samlejer blev af en sygeplejerske affærdiget med, at de fleste nu havde faste forhold inden de bliver gift, og at risikoen før i tiden var meget større, da mændene jo dengang i højere grad var sammen med turistpigerne.

Det gik op for mig, at jeg også her på arbejdspladsen måtte forholde mig til fordommene omkring de skandinaviske piger, som jeg kendte fra tidligere ophold i landet.

Hvad der slog mig mest var den rutine og uhøflige adfærd, kvinderne blev mødt med af personalet i situationen omkring abortindgrebet. Ingen smil, snak, eller anden menneskelig kontakt eller omsorg, intet goddag eller farvel. Ventende på lægens komme sad eller lå de fleste kvinder på det gynækologiske leje i en kjortel og uden benklæder, nogle små-grædende, andre virkede bekymrede og bange. Personalet stod ved siden af og snakkede om alt muligt. Det hørte til sjældenhederne, at der blev rakt en hånd at holde i, eller sagt et par ord. Måske var det en måde for personalet at overleve. Jeg tænkte på, om manglende anerkendelse af og selvværd hos personalet blev projiceret over på disse kvinder.

Efter indgrebet blev disse af narkosen omtumlede kvinder, trukket eller skubbet over på båreren, og kørt ud gennem trappeopgangen/venteværelset til sengestuerne, hvor de lå et par timer og kom sig ovenpå narkosen. Nogle trak lagenet op over hovedet, mens de blev kørt ud gennem venteværelset. Sommetider blev de lagt i en seng, som ikke var nyopredt efter at den sidste kvinde havde forladt den - den var jo næsten ren.

Jeg oplevede, at der blev indgået en del kompromiser vedrørende hygiejnen, oftest med den undskyldning, at der ikke var tid - hvilket kunne være sandt nok, fordi der ikke var tilstrækkeligt med personaleressourcer, men efter min mening ikke retfærdiggjorde det. Andre gange var forklaringen, at tingene skulle gå hurtigt, ellers fik man en farlig ballade, råben og skælden ud fra lægens side. Og det kunne jo ødelægge hele dagen. Nogle af lægerne satte

ikke operationsmasken over næsen, det var for "indelukket". Jeg fik i et ironisk øjeblik den tanke, at disse græske lægers næser måske var renere end danske.

Jeg overhørte jævnligt, at der blev råbt ad pigerne - hvis ikke den ene var til rådighed, måtte den næste stille op, når én af lægerne skulle have assistance. Lægerne var vant til at blive serviceret (hermed også forklaringen på, hvorfor personalet kaldes "pigerne" - det kaldte lægerne dem, hvilket i sig selv sendte et signal om, hvor pigerne hierarkisk befandt sig).

Ganske få læger spurgte til det danske sundhedsvæsen. De fleste nikkede, når de så mig, og spurgte om tingene var svære. Der skulle jo altid læres en del i begyndelsen. Der opstod næsten ingen faglige diskussioner mellem dem og mig gennem den første måned, dels på grund af adskillelsen - de sad jo i vagtstuen, og jeg sammen med personalet i autoklaverummet - dels på grund af tidspresset.

Jeg var efterhånden oplært i de forskellige gøremål på stedet, havde fået et indblik i arbejdsopgaverne og deres omfang, og gik til hånde hvor jeg kunne. Der var ret travlt for de 3 personer, som udgjorde den faste dagvagtsbemanning. Nogle gange stod lægerne og trippede, når der ikke var en ledig sygeplejerske i nærheden, for så siden at hive mig i ærmet og spørge, om "hende den nye" ikke lige kunne stå bi ved et af indgrebene. Serviceringen af lægerne tog den meste tid, gruppen bestod af 3 kvindelige og 15 mandlige læger. Pigerne fortalte mig omhyggeligt lægernes forskellige krav til assistancen - nogle ville have det på den ene måde, andre lige modsat. Jeg fandt ud af, at det var noget af det, der var vigtigt at lære her for at undgå ballade.

Jeg blev lidt rød i kinderne og sendte mine tidligere kollegaer i plejegruppen en taknemlig tanke.

Dagene er præget af utrolig megen stress, primært i forbindelse med at få afviklet lægernes dagsprogram så hurtigt som muligt. Jeg bliver bange for at gøre fejl specielt i forhold til medicingivningen, og spekulerer over min autorisation. Jeg er fuldstændig færdig både fysisk og psykisk, når jeg kommer hjem, og føler, at trætheden svarer til mere end mange timers kald i en døgnvagt. Jeg er trist, specielt fordi jeg næsten dagligt ser kvinderne behandlet på en måde, som jeg ikke er vant til, og ikke går ind for.

Å^n af de kvindelige læger kommer ud til mig i autoklaverummet. Hun omtales som én, der er

nem at samarbejde med, det har jeg også selv erfaret. (Ingen af de 3 kvindelige læger råber ad os.) Hun spørger, hvordan det går. Jeg trækker lidt på det, og hun siger stille: her er folk præget af stress og frygt.

Jeg assisterer overlægen til en fødsel. Heldigvis er det en fødende, jeg har mødt et par gange før på afsnittet, så jeg føler vi kender hinanden, og at jeg har en berettigelse på stuen. Overlægen står for fødslen, som foregår forholdsvis roligt. Han er en af de få, der ikke ønsker fundustryk. Han råber lidt ad den kvindelige børnelæge lige i forbindelse med barnets fødsel, men ellers virker stemningen god. Han er tilfreds med resultatet. Jeg slapper af. Han går ud af stuen inden placentas fødsel, og jeg finder ud af, at det er jordmoderen, der står for fødslen af "hans" placenta'er. Hun spørger, om jeg vil. Det er længe siden, at jeg har haft et par handsker på, endsige haft fingrene i noget, der bare snerpede mit arbejde, så det indvilliger jeg gerne i.

Idet placenta er ved at fødes ved hjælp af pres fra kvindens side, kommer overlægen ind, råber op om, hvad det er jeg står og laver, og overtager. Hinderne glider ud som det sidste, og han kugler uterus. Jeg får at vide, at man skal passe meget på at få alle hinder med ud. Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige. Jeg sveder, føler mig ilde tilpas, er nærmest flov. Tænker på, hvad den fødende må tro. Og finder i øvrigt aldrig ud af, hvad jeg gjorde galt.

Sygeplejerskerne og jordemødrenes indbyrdes forhold er rart, og de tager sig tid til at snakke med mig, selv i de travle vagter. Jeg kan mærke at der bliver vist omsorg for hinanden, de holder sammen - eller holder ud sammen. Jeg kan mærke, at jeg ikke har særlig megen lyst til at holde ud sammen med dem. Min jordemoderkraft er svækket, jeg har følelsen af at have mistet noget af min identitet, jeg udfører stort set ikke noget kendt arbejde, men ser hele tiden mit arbejde lige foran mig, udført af andre, på en uprofessionel og frastødende måde.

Der spørges stadig til fødslerne i DK og jordmoderens rolle, og jordemødrene beklager sig over, at lægerne her ikke lader dem gøre det arbejde, som de er uddannet til. Jeg spørger, hvorfor de ikke stiller krav, gør oprør. Det får de ikke noget ud af, bliver der svaret.

Jeg bliver samtidig spurgt, om jeg er ved at vænne mig til stedet og systemet. Det benægter jeg. Der bliver trukket lidt på skuldrene - de mener, at det nok skal komme.

Når nogen spørger om jeg kan lide at være på hospitalet har jeg vænnet mig til at svare, at det er anderledes,. Også når familien spørger. Nogle i familien udtrykker, at det er et rigtig godt sted, jeg er blevet ansat - det er jo et privathospital.

Og jeg ved, at nogle i familien faktisk gør brug af hospitalet, så jeg kan ikke her give min mening til kende.

Vi er inviteret til aftensmad hos søsteren i familien, som er i færd med at lave en slags grøntsagsfyldte pitabrød sammen med en veninde. Søsterens mand sidder og ser fjernsyn i stuen. Jeg er ved tidligere møder med familien konfronteret med forskellige fordomme, bl.a. at udlændingene ikke laver mad - de spiser mest fast-food. Og at udlændingene ikke gider familien. Søsterens mand siger med et grin, at jeg skal gå ud til hans kone og lære at lave pita. Jeg er trist og har svært ved at se humoristisk på det. Jeg føler ikke jeg duer til noget. Jeg spekulerer over synet på kvinderne og dyderne. Og føler mig endnu mere trist.

I løbet af den første måned så jeg nogle fødselsforløb med andre læger, hvis obstetriske behandling ikke adskilte sig meget fra Hr. M's. Jeg assisterede en enkelt gang overlægen til en suturering af episiotomi - hvor jeg fandt ud af, at denne opgave bestod i at holde spekler, og fjerne blødningen ved at duppe sårrendene, med henblik på bedre oversigt. Jeg registrerede via hans irritation, at jeg heller ikke gjorde det korrekt. *Jeg er blevet ringet op af en dansk kvinde, som har hørt, at jeg arbejder på hospitalet. Hun inviterer mig til et møde med de danske kvinder, der er i området. Det har jeg lyst til. Min sociale kontakt begrænser sig til familien, og jeg trænger til at snakke dansk. Vi mødes i et cafeteria på et hotel, og snakken går. Der sidder kvinder i alle aldre, generelt har de ældste været længst i landet, nogle i 25 år. Da de hører, hvad jeg har af uddannelse, spørger de skælmisk, hvor jeg var henne for 3-5-10 år siden, da deres børn blev født. Jeg kan mærke, at glæden skyller igennem mig over at blive mødt med et positivt kendskab til mit erhverv, og jeg kan mærke, at jeg har haft stærkt behov for det. Og så fortæller de fødselsberetninger. Om lægedominansen, betalings-systemet, jordemoderens manglende kompetence hernede, og én fortæller at hun tog til DK og fødte sit andet barn. Hun ønskede ikke at blive plejet af en jordemoder under forløbet, når*

så lægen scorede alle pengene.

Ellers går snakken mest om mentaliteten, skolernes og undervisningens mangelfuldhed, og kønsrollemønstret. Jeg føler mig lidt alene - jeg kan høre, at jeg har tilbragt flere voksen-år i Danmark, end de, og jeg fornemmer noget af den resignation og manglende gejst hos dem, som jeg også oplever hos de græske kvinder. Og som måske langsomt er ved at snige sig ind på mig.

Jeg tænkte på mit jordemoderarbejde i DK, hvad der prægede det, hvilken glæde, frihed, tryghed og tilfredshed jeg oftest forbandt med dét at arbejde som jordemoder.

Håndværket som en stor del af faget, den viden og erfaring, som for mig var vigtig for, at jeg også som jordemoder udviklede mig fagligt.

Selvstændigheden i at kunne varetage omsorgen for den gravide og fødende i ukompliceret forløb, det unikke i som jordemoder at være specialist på det område.

Vores uddannelse og autorisation, vores cirkulære, som afstak rammerne for os, vores virksomhedsområde, vores retningslinjer, ansvars- og kompetenceområder, - hvad en jordemoder i kraft af sin uddannelse og autorisation kunne varetage selvstændigt, og jordemoderens pligt til at udvise omhu og samvittighed i sit arbejde, at føre ordnede optegnelser, at indberette og underrette.

Og pligten til at udvikle sig med faget, i takt med nyere viden og samfundets/ kvindernes/ familiernes behov.

Jeg tænkte på de menneskelige forudsætninger, tilliden, åbenheden og lydhørheden, ansvarsbevidstheden, erkendelsen af sine begrænsninger, fornemmelsen og intuitionen.

Hele det etiske kodeks.

Styrken som kvinde, som mange danske kvinder for mig at se besad, evnen og modet til at sige til og fra. Respekten for kvinden, for mennesket som helhed.

Jeg tænkte på samfundets accept af, tillid til og respekt for jordemødrenes fag og faglighed.

Og på accepten af andre faggruppers berettigelse på feltet, værdien af tværfagligheden på området.

Var det bare mine egne værdier, i forhold til mit eget liv som jordemoder, og som menneske? Og ville jeg genfinde noget af det hernede?

Jeg besluttede mig til på græsk at opliste de ting, jeg i første omgang var uenig i omkring fødselsforløbene. Da jeg ikke havde nogen jævn kontakt til overlægen, som jeg kun af og til så på afsnittet, eller i situationer som ovennævnte, hældede jeg til, at det nok gav mere respons at udtrykke min mening på skrift. Jeg diskuterede inden aflevering det nedfældede med den jordemoder, som havde introduceret mig den første dag. Kommentarerne fra hende var en blanding af resignationens "det-nytter-alligevel-ikke-noget" og en form for kampvilje, "godt-at-du-siger-hvad-du-mener", efterfulgt af den efterhånden velkendte undskyldning, at hun og de andre ikke kunne give deres mening til kende, af frygt for fyring - de skulle jo have mad på bordet.

Da ingen på stedet kunne oplyse mig om nogen form for statistik, andet end at episiotomifrekvensen var på 100 %, så jeg det som et muligt diskussionsemne med overlægen. Ligeledes gik jeg i krig med protokollen, hvor jeg bl.a. optalte antal kejsersnit i forhold til fødsler.

Der blev i 2001 forløst ca. 990 mødre, hvoraf 43,5 % blev forløst ved kejsersnit. Jeg fandt ud af, at en del fik epiduralblokade i forbindelse med fødslen. Jeg havde i øvrigt gennem forløbene erfaret, at fødende uden epiduralblokade blev lagt i narkose under sutureringen. Barnet lå imensovre på børnebordet under varmelampen.

De fleste fødte om dagen eller hen under aften. Og det, der næsten altid styrede forløb og fødselstidspunkt var Oxytocin tilsat i droppene under fødslerne, idet de fleste blev igangsat ved terminen. Der var registreret meget få fødende over graviditetsuge 40. Dråbetællere forefandt ikke, og der blev ikke noteret antal dråber pr. minut nogen steder, man regulerede det ad libitum.

Jeg funderede over, om det overhovedet var muligt at føre nogen form for statistik dette sted, når tingene var så tilfældige, og der manglede konkrete indikationer. I en anden bog blev medicineringen skrevet. Jeg fik jævnligt stukket en sprøjte i hånden med noget (for det meste smertestillende) til operationspatienterne, som jeg blev bedt om at give. Kvinderne blev ikke kaldt ved navn, de var "Hr.'s patient". Det i sig selv var en utryk situation for mig - nogle af

lægerne havde flere patienter indlagt ad gangen.

Dagen, hvor jeg havde været på stedet en måned, mødte jeg uomklædt op i vagtstuen, for at tale med overlægen, som jeg mente vi havde aftalt. Jeg havde på fornemmelsen, at initiativet skulle komme fra mig.

Overlægen møder mig med et "Hvad laver du? Smut ind og arbejd." Jeg svarer, at jeg mener, at vi har aftalt at skulle tale sammen efter en måneds tid - og at den er gået nu. Han indvilliger med et grin, og jeg sætter mig. Han spørger, hvad jeg synes. Jeg fisker mine medbragte papirer op af tasken, og fortæller ham lidt om, hvordan jeg opfatter stedet. At der er alt for lidt plads og personale til de aktiviteter, der er programsat. At sygeplejersker og jordemoderen i vagt alle forventes at være til rådighed, selv om de er i gang med noget andet. At der er mange indgreb, bl.a. episiotomiene, for hvilke jeg ingen indikation ser. At jeg er forundret over antallet af provokerede aborter. Og at jeg synes, der er unødvendig megen stress, og at noget af den er forbundet med, at der er en del råberi ad hinanden, hvilket jeg ikke er vant til. Det griner han af. Det er forskellen i mentaliteten, siger han. Jeg spørger, om der er en procedurebog, - det er der ikke. Men de har procedurer, får jeg at vide. Og det at anlægge episiotomi i forbindelse med fødslen bliver begrundet i et ønske om at undgå senere prolaps, dem ser jeg jo ikke som jordemoder. Det får vi en længere diskussion om. Han giver sig ikke, og får medhold af et par læger, som er dukket op.

Jeg får at vide, at grækeren gerne vil udvikle sig, men som sådan ændrer sig meget langsomt, og at jeg ikke må glemme, at kirken og troen stadig har en stor indflydelse på folk. At de derigennem fastholdes i visse mønstre.

Han kommenterer ikke min påpegning af personalets hårde arbejdsbetingelser. Dem har jeg heldigvis listet op, så dem får han sammen med nogle henvisninger til nyere undersøgelser angående episiotomifrekvenser, og nogle spørgsmål angående målet med arbejdet, ideologien bag det m.m..

Han tager imod det, og fortæller mig samtidig, at jeg skal være klar over, at han har været uden for Grækenland i arbejdssammenhæng, han har opholdt sig nogle år i USA.

Om ikke andet bruger jeg den oplysning som forklaring på, at nogle ting er som de er her på stedet. En anden læge siger, at de har taget de nye ting fra USA og tilsat dem lidt græsk krydderi.

Jeg foreslår overlægen, at jeg får lov til at varetage en fødsel. Det kan ikke lade sig gøre, siger han, da det er et privathospital, og jeg ingen forsikring har. Jeg tænker igen på min autorisation og EU, men lader det være. Jeg må have undersøgt det nærmere.

Han afslutter samtalen med, at vi skal se tiden lidt an endnu. Jeg fortæller ham, at jeg efter de to måneders "prøvetid" vil en tur til Danmark, og at jeg har tænkt mig at tage nogle af vores procedurer med tilbage, hvis han er interesseret. Det bekræfter han, at han er.

Da jeg rejser mig, kan jeg ikke finde min lighter, hvorpå jeg naturligt spørger hvor den mon er blevet af? Den er smuttet ned i hans brystlomme sammen med papirerne, men bliver afleveret tilbage. (Det skal siges, at her nede snupper man den lighter, der er nærmest - så nogle gange har man 3, andre gange ingen.)

Da jeg refererer samtalen for én af sygeplejerskerne i vagtskiftet, inklusive lighter-episoden, er hun på grund af sidstnævnte fuldstændig målløs. "Gjorde du virkelig det? Turde du godt det?" Jeg synes ikke, det er udtryk for specielt mod, og forklarer, at det bare er for at undgå det irritationsmoment at stå uden lighter resten af dagen, - og det er vel rimeligt nok.

Men hendes bestyrtelse siger mig lidt om autoritetsopfattelsen, frygten for den der hersker, og accepten af magten trods uretfærdigheden.

Jeg tog fat, hvor jeg slap, arbejdede videre den næste måneds tid, men besluttede, at når jeg på grund af manglende forsikring ikke kunne få lov til at forestå en fødsel, ville jeg heller ikke have noget med andre opgaver at gøre, hvor der var ansvar for kvinder eller børn. Således endte jeg som fast personel i skyllerummet. Jeg har lige overværet en fødsel, som var anderledes. Den kvindelige læge havde ingen hast i presseperioden, og lod kvinden presse barnet ud selv, ved egen kraft og vékraften. Personalet virkede lidt utålmodige i situationen. Fødslen tog længere tid end hos de andre læger. og der var jo stadig et fuldt book´et dagsprogram.

Jeg nød at se på. For første gang nød jeg det rigtigt. Der var ingen stress at spore i lægens fremtoning, hun virkede glad og bakkede den fødende godt op. Der blev selvfølgelig anlagt

episiotomi. Efter fødslen kom lægen hen til mig, smilede glad og sagde, at det gjorde de jo fint.

Jeg er enig. Selv om det ikke umiddelbart foregik, som jeg har været vant til, kan jeg efterhånden nøjes i mangel af bedre. Og det skræmmer mig.

Det skræmmer mig også, at jeg kan mærke, at jeg ikke længere registrerer, hvem der ligger på båren, jeg har ingen øjenkontakt med kvinden, og jeg leder ikke længere efter svar, når hun spørger om noget. Jeg svarer bare ligesom de andre, at det må hun spørge lægen om.

Det er én af de dage, hvor der er meget at lave. Jeg står ude i autoklaverummet og vasker instrumenter. Jeg kan mærke, at mit selvværd er dalet betydeligt. Det jeg savner her på fødeafsnittet er mit arbejde, mit arbejdsfelt, min identitet som jordemoder. Og de følelser, der er forbundet hermed.

Jeg savner at være en del af forløbet. Jeg savner at bruge den ekspertise, jeg har som dansk jordemoder. Jeg savner dét at få det til at lykkes sammen, både med parret og med andre personalegrupper, det tværfaglige samarbejde. Jeg savner at medvirke til, at parret får en oplevelse af styrke i situationen omkring fødslen. Jeg savner også roen og trygheden. Jeg savner i det hele taget at opleve stærke og glade mennesker.

Jeg er bekymret over den forandring, der sker, specielt min manglende kampgejst, og jeg spekulerer på, om dette her forløb fører nogen vegne, om det egentlig er det værd. Om der er nogen som har taget notits af mine skriftlige bemærkninger, om jeg overhovedet kan eller skal medvirke til at ændre noget som helst. Om jeg i det hele taget har indflydelse på noget.

Fra at have været forventningsfuld og glad har jeg nu nærmest ingen energi tilbage til at forholde mig til rettigheder af nogen art, jeg har ikke engang lyst til at stille krav længere. Jeg har forstået på overlægen, at han er utilfreds med organiseringen af jordemødrenes og lægerne arbejde. Men det skyldes efter min mening den utroligt fremherskende egoisme, som hersker hos den enkelte læge. Jordemødrene makker jo bare ret.

Den sidste måneds tid skrubbede jeg sug og instrumenter rene efter aborter/ evacuatio´er, fødsler, kejsersnit og hysterectomier, pakkede og autoklaverede, foldede gaze-svabs, rullede tamponer, foldede operationskitler, fyldte op, og kørte kvinderne til og fra stuerne på båren. Jordemødrene var noget undrende over for min beslutning, men jeg mente principielt, at sådan måtte det være. Og det kunne jeg gøre uden at blive råbt ad. Jeg mærkede, hvordan jeg egentlig var tryk i mit rum, hvor jeg kunne skjule mig for lægernes dominans, og hvor jeg ikke blev konfronteret med min utilstrækkelighed over for kvinderne.

De 2 måneder er gået, det er den foreløbigt sidste dag, og jeg tager behørigt afsked med de andre i vagt. Vi sludrer om min forestående rejse til DK. Om jeg kommer igen, bliver jeg spurgt. Jo, jeg kommer skam tilbage til Kreta. Jamen, jeg kommer vel også tilbage til hospitalet? Næh, det regner jeg nok ikke med. Der er for mange forskelligheder, som de fleste af de tilstedeværende i øvrigt kender min holdning til.

Nogle giver udtryk for, at det er en skam, - jeg kunne jo gøre min indflydelse gældende, vise hvad en dansk jordemoder står for på området, specielt med hensyn til nogle af de ting, jeg har påpeget gennem de sidste par måneder.

Tanken melder sig hos mig, om jeg egentlig har gjort et ærligt forsøg. Om jeg giver for hurtigt op.

Nogle siger, at det alligevel ikke nytter noget, det bliver aldrig anderledes.

Jeg fortæller dem, at jeg ser et bjerg af opgaver forude, men at jeg ikke kan udrette noget selv. Her trækker de fleste sig - de kan ikke gøre noget eller være behjælpelige, selv om de synes, jeg har ret i meget af det jeg påpeger. De tør ikke risikere at blive fyret.

Min fornuft siger mig, at man sandsynligvis ikke vil fyre alle på én gang, så går afsnittet i stå - men jeg lader det være. De er bange, og det er der sandsynligvis en grund til.

Jeg genoplever en privat oplevelse, som sætter nogle tanker i perspektiv for mig:

Et ti-årigt familiemedlem skal på tur med skolen. Jeg bliver af forældrene spurgt, om jeg har lyst til at tage med ham. De skal ud og se historiske steder, spise undervejs, og det kan blive både hyggeligt og oplevelsesrigt. Det vil jeg gerne. Der er en uge til, og moderen ligger i sengen med influenza. Vi besøger familien et par dage efter, og moderen fortæller mig under fire øjne, at det ikke er sikkert, at sønnen og jeg kommer af sted på tur - det er moderen der plejer at hjælpe ham med lektierne, og faderen har ikke været opmærksom på det, så drengen ikke fået dem lavet, mens hun var syg. Derfor "skal vi ikke af sted" (indtil videre). Og de har fortalt ham, at jeg nu sikkert bliver ked af det, for jeg havde jo glædet mig til turen. Hun siger med et smil, at drengen er lidt bekymret, og at han gerne vil snakke med mig inde i stuen. Jeg fornemmer, dette er en af deres opdragelsessituationer. Jeg forstår umiddelbart ikke den form for "afstraffelse", og bliver ret vred over, at drengen skal have mit velbefindende på samvittigheden i den situation. Jeg kan ikke se, hvad det ene har med det andet at gøre, og funderer over, hvorfor faderen ikke har varetaget lektielæsningen, mens moderen lå syg.

Inde i stuen vil drengen høre, om jeg ikke kan spørge forældrene, hvorvidt jeg skal betale for turen allerede i dag. Via svaret fra faderen vil drengen jo så vide, om vi kommer af sted eller ikke. Moderen er en del af forestillingen, om man så må sige. Jeg bryder mig ikke om det, men har ondt af drengen. Moderen kigger opmærksomt på faderen, da jeg bringer betaling af turen på bane, og han nikker - jo, jeg kan godt betale i dag. Moderen går ind i stuen sammen med mig, og nikker indforstået til drengen - alt er i orden.

Jeg spekulerer over episoden, hvad det er for signalværdier man sender til sådan en lille fyr. Angsten for faderen, som familiens høvding. I en situation, hvor han efter min mening selv har svigtet drengen. Og moderen, som "redder drengen i anden omgang". Jeg synes hellere, de skulle have forklaret drengen, at han en anden gang skal spørge sin far om hjælp til lektierne - men det ville faderen ikke bryde sig om. Manden har magt, manden har ret.

Nogle kvinder hernede har sporadisk udtrykt, at de selv er skyld i, at manden har magten. Jeg ville ønske, at den omtalte moder kunne slippe sin angst for ham, og fortælle faderen, at det i virkeligheden er ham, der har svigtet sin søn. At hun ville gøre det for sin søns skyld, men også for sin egen.

For mig at se handler meget hernede i dette samfund om modet til at udfordre manden,

faderen, broderen, lægen. Udfordre alle dem som påberåber sig retten til at beherske den rolle at bestemme, afstikke retningslinjer og udstikke direktiver - eller har fået rollen tildelt - uden at skelne til andres viden og holdninger.

Det handler om at turde udfordre sit medmenneske, uanset køn. At gøre op med den voldsomme autoritetstro, slippe angsten og ydmygheden, manifestere sig som menneske, håndhæve sine menneskelige rettigheder, finde egne ressourcer frem, stille betingelser, vise sin styrke, kunnen og sit vid som menneske og kvinde, støtte sin medsøster - og stå fast.

Det handler om at anerkende begrebet respekt, kunne kræve den og kunne udvise den.

Jeg stiller mig selv spørgsmålet om, hvorvidt hele samfundets mentalitet og værdinormer afspejles i så lille en del af livsforløbet, som en fødsel tidsmæssigt er.

Jeg tænker på den frihed, som jeg mener de fleste kvinder har i DK, den frihed, som jeg har haft i mit arbejde med kvinderne under graviditet og fødsel. Den styrke og selvsikkerhed, som omgærder mange kvinder i mit land.

Jeg tænker på den ydmyghed, jeg indtil nu har oplevet hernede i kvindesammenhæng. Og på referatet af samtalen med overlægen, hvor mit mod til at bede om at få min lighter tilbage, umiddelbart virker til at have større betydning for sygeplejersken, end hvad vi fagligt havde snakket om.

Jeg vendte tilbage til hospitalet efter at være kommet tilbage fra DK - men det var kun for at aflevere mine kitler og noget fagligt materiale fra DK. Jeg havde haft et par vagter på mit tidligere arbejdssted, havde varetaget en fødsel, mødt anerkendelse for det jeg kunne, og fik styrket min selvtilid - og det havde gjort uendelig godt. Og jeg orkede ikke at få rykket ved mine værdier og grænser én gang til.

Men der gik næsten 14 dage, inden jeg dukkede op hos overlægen. Jeg udskød det bevidst, fordi jeg egentlig til stadighed overvejede, om ikke jeg kunne bide i det sure æble, og blive der, med nye kræfter og genvundet selvværd i tasken. Jeg var dog klar over, at jeg ville blive nødsaget til at indgå så mange kompromis'er, og miste så meget af mig selv, at jeg ikke ville kunne yde tilstrækkeligt. Jeg ville formodentlig miste grebet om noget af det værdifulde i mit arbejde: tilliden til og troen på mennesket og dets ressourcer, og på mig selv.

Jeg sagde til overlægen, at jeg ikke mente, der var arbejde for mig på stedet, at jeg ikke så mig i stand til at foreslå ændringer på fødselsområdet, idet jeg ikke kunne ændre hverken lægers eller mænds indstilling her på stedet. At vi havde for forskellige normer og værdier.

Jeg venter stadig på udbetalingen af min sidste løn fra februar måned, idet hospitalet "på grund af økonomiske problemer" ikke har udbetalt løn til nogen af pigerne de sidste par måneder. Vi har kunnet hente et par tusind kroner i kontanter i marts måned, hvilket nogenlunde svarer til halvdelen. Jeg har gentagne gange været forbi, for at få udbetalt resten - ingen ved hvornår det kan lade sig gøre.

Jeg ved ikke, hvordan familierne som er afhængig af to lønninger klarer sig. Men som de siger: vi må alle hjælpe til i en sådan situation.

Jeg tænker på den angste andengangsfødende. hvem der bestemte over hendes fødsel - om hun følte sig styrket som kvinde. Og jeg husker på nogle af mine jordemoderoplevelser fra Danmark, på nogle af de sejre jeg føler, at kvinderne og jeg har haft sammen.

Og jeg spørger mig: hvis er fødslen?

Gennem mine oplevelser på hospitalet hernede, er den i mine øjne lægernes.

Men jeg føler til gengæld ikke, at fødslen er jordemødrenes i Danmark.

Kvinden, som føder familiens børn, har krav på støtten, opmærksomheden og troen på sig selv i fødesituation. Jeg ser jordemoderen i Danmark som en meget central person i dette.

En vigtig del af den danske jordemoderkundskab består efter min mening i at kunne støtte, vejlede og styrke kvinden som medmenneske i hendes synspunkter, valg og oplevelser i løbet af graviditeten, under fødslen, og i tiden efter, ud fra den viden og erfaring man som jordemoder besidder. Og ikke mindst ud fra de værdier, som jeg har forsøgt at beskrive som

kendetegnende for jordemoderfaget. Værdier som jeg savner i den fødselshjælp, som jeg har oplevet i Grækenland.

Jeg mener også, vi som jordemødre i Danmark skal holde fast i og markere, at fødslen må og skal være den fødendes/kvindens, og at vi som faggruppe derigennem signalerer vores holdning til kvindens og menneskets rettigheder, ikke kun hjemme, men også til vores naboer.